

ΟΙ ΔΥΟ ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑΣ

Η ΓΙΟΡΤΗ ΤΩΝ ΛΟΥΛΟΥΔΙΩΝ - ΤΟ ΚΑΛΩΣΟΡΙΣΜΑ ΤΗΣ ΑΝΟΙΞΗΣ

Πρωτομαγιά ονομάζεται η πρώτη μέρα του Μαΐου και είναι ημέρα εορτασμού της άνοιξης για πολλές χώρες στο βόρειο ημισφαίριο. Η γιορτή αυτή έχει τις ρίζες της στην αρχαιότητα που γίνονταν πολλές εκδηλώσεις για τη Θεά Δήμητρα ή για τον Διόνυσο, για να γιορτάσει ο κόσμος τη γονιμότητα των αγρών, την καρποφορία της γης, την άνθιση της φύσης, το οριστικό τέλος του χειμώνα και τον ερχομό του καλοκαιριού.

Kate Greenaway (19^{ος} αι.)

Πολλά από τα αρχαία έθιμα επιβιώνουν μέχρι και σήμερα. Στην Ελλάδα το πιο διαδεδομένο έθιμο είναι η **δημιουργία του πρωτομαγιάτικου στεφανιού από λουλούδια** κομμένα από τους αγρούς. (Ένα παρόμοιο στεφάνι έκαναν και στην αρχαιότητα κατά τη γιορτή των Θαργηλίων για καλή τύχη και καλή σοδειά.)

Falcon Marschall (19^{ος} αι.)

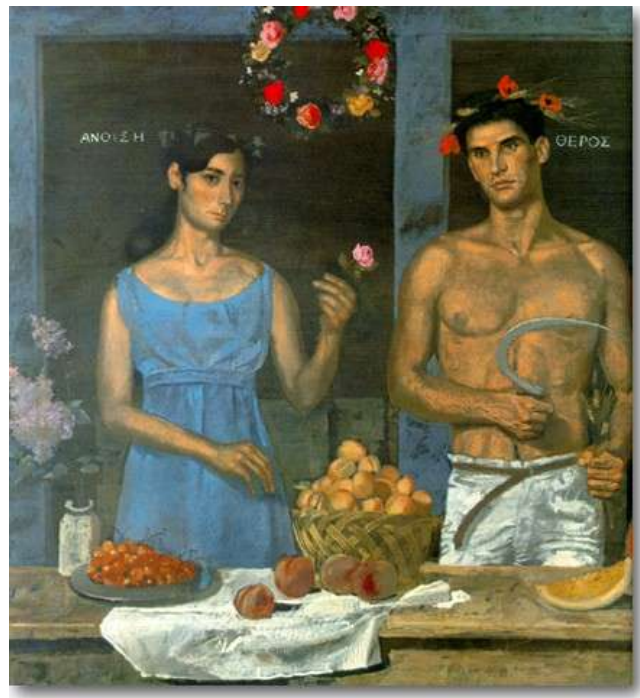
Myles Birket Foster (19^{ος} αι.)

Στη σύγχρονη εποχή οι άνθρωποι φτιάχνουν στεφάνι από λουλούδια και το κρεμούν στην πόρτα ή το μπαλκόνι τους. Το κρατούν εκεί μέχρι τις 23 Ιουνίου, παραμονή του Αη Γιάννη του Κλήδονα, οπότε και το καίνε σε μεγάλες φωτιές. Σε διάφορα μέρη της Ελλάδας εκτός από λουλούδια βάζουν στο στεφάνι και άλλα φυτά (π.χ. τσουκνίδες, στάχυα, σκόρδο, αγκάθια) για να προστατευτούν από το κακό μάτι και να έχουν καλή τύχη και καλή σοδειά.

Α. Γεραλής (20^{ος} αι.)

Τσαρούχης Γιάννης (1968-69)

Εκτός από το μαγιάτικο στεφάνι, σε κάποιες περιοχές της Ελλάδας αναβιώνουν ακόμα κάποια ενδιαφέροντα έθιμα που έχουν να κάνουν με την καλοτυχία και την υγεία. Στην Κέρκυρα **το Μαγιόξυλο** έχει την τιμητική του. Οι κάτοικοι περιφέρουν έναν κορμό κυπαρισσιού, σκεπασμένο με κίτρινες μαργαρίτες που γύρω του έχει ένα στεφάνι με χλωρά κλαδιά. Με το μαγιόξυλο αυτό, οι νέοι εργάτες ντυμένοι με κάτασπρα παντελόνια και πουκάμισα και κόκκινα μαντήλια στο λαιμό βγαίνουν στους δρόμους, τραγουδώντας το Μάη.

Χαράλαμπος Παχής (περ.1875)

Σπύρος Βασιλείου (1968)

Σε πολλές περιοχές της Ελλάδας **το πήδημα στη φωτιά** είναι μία απαραίτητη τελετουργική διαδικασία που θα αποτρέψει τις αρρώστιες και θα εξασφαλίσει την καλή υγεία. Νέοι και γυναίκες μεγάλης ηλικίας μαζεύονται την παραμονή της Πρωτομαγιάς, μόλις δύσει ο ήλιος και ανάβουν φωτιές με ξερά κλαδιά που έχουν ήδη συγκεντρώσει. Οι γυναίκες χορεύουν κυκλικούς χορούς γύρω από τη φωτιά και τραγουδούν παραδοσιακά τραγούδια για την Πρωτομαγιά. Τα νέα παιδιά, αφού βρέξουν τα μαλλιά και τα ρούχα τους, πηδούν πάνω από τις φωτιές σαν μία συμβολική πράξη που έχει σκοπό να διώξει το χειμώνα και την αρρώστια. Στην συνέχεια όλοι παίρνουν έναν δαυλό από φωτιά και τον πηγαίνουν στο σπίτι τους για να φύγουν όλα τα κακά.

Στην Ήπειρο, την παραμονή της Πρωτομαγιάς, τα παιδιά πηγαίνουν στους κήπους, χτυπώντας μαγειρικά σκεύη και λέγοντας μαγικά ξόρκια για να διώξουν μακριά τα φίδια.

Ένα πολύ θεατρικό έθιμο είναι η **Ανάσταση του Μαγιόπουλου**, που το συναντάμε σε περιοχές όπως ο Βόλος, το Ζαγόρι Ηπείρου, ο Καστανιάς Στυμφαλίας κ.α. Σε κάποιες περιοχές ονομάζεται Φουσκοδένδρι ή Ζαφείρη. Ένας έφηβος παριστάνει στους αγρούς τον πεθαμένο Διόνυσο. Οι κόρες του χωριού του τραγουδούν τον «Κορμό» ένα θρηνητικό τραγούδι με σκοπό να τον αναστήσουν και μαζί με αυτόν και ολόκληρη τη φύση.

Ferdinand William Waldmüller (1846)

James Hayllar (19^{ος} αι.)

- **Παραμύθι της Πρωτομαγιάς:** Βασισμένο στα "365 παραμύθια της Θείας Λένας" περιγράφει τον πόλεμο μεταξύ του Ήλιου και του Χειμώνα για να έρθει ξανά η Άνοιξη την Πρωτομαγιά.
<https://www.youtube.com/watch?v=GAFZXZJaXpc>
- **Τραγούδι: «Ο Μάης έχει μυστικά»** του Παντελή Θαλασσινού.
<https://www.youtube.com/watch?v=w3ZtHl2g7Yw>
- **Τραγούδι «Πρωτομαγιά»** του Μ. Θεοδωράκη, ερμηνεύει παιδική χορωδία.
<https://www.youtube.com/watch?v=eHXsr0H-oJg>
- **Παραδοσιακό τραγούδι από τη Μικρασία: «Μάη μου με τα Λούλουδα»**, ερμηνεία: Δόμνα Σαμίου.
<https://www.youtube.com/watch?v=XxVYEFrp1OM&list=RDmFVoe3sFmXc&index=2>

➤ Παραδοσιακό τραγούδι για την Πρωτομαγιά από την Αρετσού της Μικράς Ασίας.

<https://www.youtube.com/watch?v=fRwf9zDn6CQ>

➤ Παραδοσιακό τραγούδι «Πρωτομαγιά», ερμηνεία: Ελένη Βιτάλη.

<https://www.youtube.com/watch?v=HM1nP1TU1oQ>

➤ Τραγούδι «Πρωτομαγιά», ερμηνεία: Λιζέτα Καλημέρη, μουσική: Γιώργος Καζαντζής, στίχοι: Γιάννης Τσατσόπουλος.

https://www.youtube.com/watch?v=W862vP_dolE

➤ Τραγούδι «Πρωτομαγιά» του Διονύση Σαββόπουλου.

<https://www.youtube.com/watch?v=XAB3DLJfEUI>

Fr. Goya (18^{ος}-19^{ος} αι.)

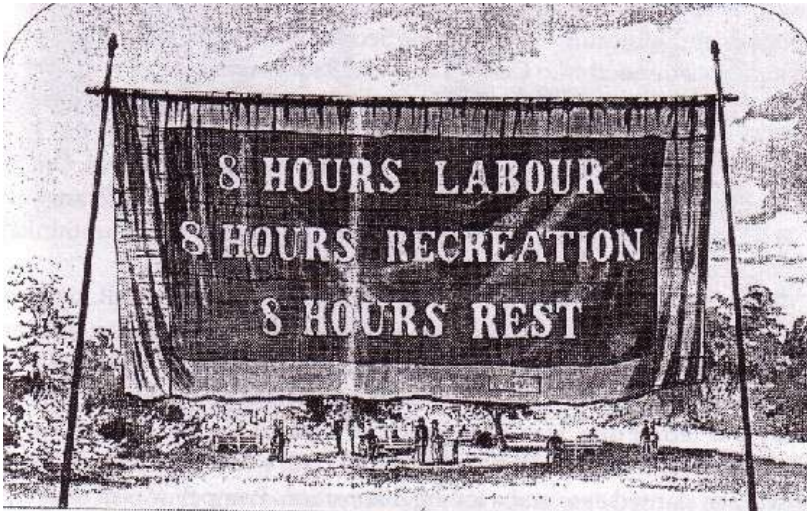
P. Picasso, Spring (1956)

*«Όλα είναι τόσο τρομαγμένα μα τα αγαπάω ο φτωχός,
δος μου τα λόγια, επιτέλους, να μην είμαι μοναχός.»*

Δ. Σαββόπουλος

ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑ - Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΜΕΡΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ

Την πρώτη Μαΐου γιορτάζεται η μέρα των εργατών. Είναι στην πραγματικότητα η καθιερωμένη γιορτή της αιματοβαμμένης εξέγερσης των εργατών του Σικάγου, μια κορυφαία στιγμή της πάλης των τάξεων στη νεότερη εποχή. Το Μάη του 1886 τα εργατικά συνδικάτα στο Σικάγο ξεσηκώθηκαν διεκδικώντας ωράριο εργασίας στις 8 ώρες και καλύτερες συνθήκες εργασίας με σύνθημα «Οχτώ ώρες δουλειά, οχτώ ώρες ανάπαυση, οχτώ ώρες ύπνο». Η Πρωτομαγιά, ως εργατική γιορτή, καθιερώθηκε το 1889, κατά τη διάρκεια του ιδρυτικού συνεδρίου της Δεύτερης Διεθνούς στο Παρίσι, για να θυμίζει το αίμα που χύθηκε στην απεργία του 1886. Η **Εργατική Πρωτομαγιά ή Παγκόσμια Ημέρα των Εργατών** γιορτάζεται σε όλο τον κόσμο με διαδηλώσεις και πορείες, με σκοπό την προβολή των κοινωνικών και οικονομικών επιτευγμάτων της διεθνούς εργατικής τάξης καθώς και τον καθορισμό νέων διεκδικήσεων.

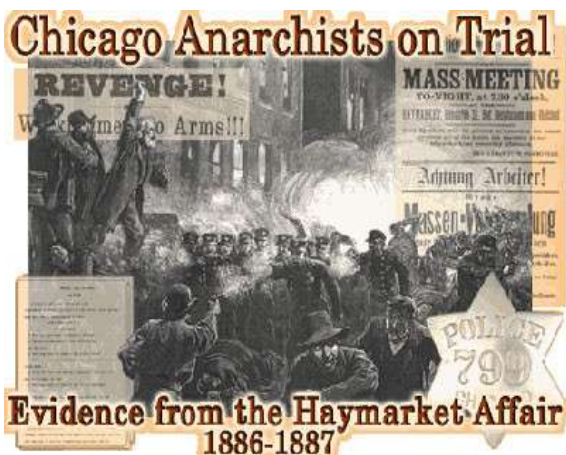
Giuseppe Pellizza da Volpedo, Η τέταρτη τάξη (1901).

Η Πρωτομαγιά του 1886 στο Σικάγο

Την 1η Μαΐου του 1886, 600.000 άνθρωποι συμμετείχαν στις απεργίες που γίνονταν σε όλη την χώρα, και πάνω από 80.000 στο Σικάγο. Αυτό το Σάββατο του 1886, μια εργάσιμη μέρα, οι εργάτες ξεκίνησαν με τις γυναίκες και τα παιδιά τους για να διαδηλώσουν ειρηνικά στο χώρο της συγκέντρωσης στην πλατεία Haymarket. Στη γύρω περιοχή, είχαν παραταχθεί 1350 αστυνομικοί, οπλισμένοι με οπλοπολυβόλα και περίστροφα. Κι ενώ το πλήθος παρακολουθούσε τις ομιλίες, ο επικεφαλής της αστυνομικής δύναμης, διατάσσει να διαλυθεί η συγκέντρωση. Μια χειροβομβίδα εκτοξεύτηκε από την πλευρά των διαδηλωτών εναντίον των ένστολων και επί τόπου σκοτώθηκαν 7 αστυνομικοί. Στην συνέχεια, οι αστυνομικοί άρχισαν να πυροβολούν αδιακρίτως. Είναι ακόμα άγνωστος ο αριθμός των θυμάτων, αφού πολλοί τραυματισμένοι πέθαναν τις επόμενες ημέρες. Επίσημα οκτώ νεκροί αστυνομικοί και τέσσερις διαδηλωτές έχουν επαληθευτεί. Οκτώ συλληφθέντες διαδηλωτές δικάστηκαν, τέσσερις από αυτούς καταδικάστηκαν σε θάνατο και άλλος ένας αφαιρέσε μόνος του τη ζωή του στη φυλακή. Η διεθνής προβολή αυτής της δίκης δημιούργησε τα θεμέλια της Εργατικής Πρωτομαγιάς ως Εργατικής Γιορτής.

- Βίντεο με τα γεγονότα: **Εργατική Πρωτομαγιά.**
https://www.youtube.com/watch?v=QBNk_ZsgdHw
- Βίντεο με τα γεγονότα: **«Πρωτομαγιά των εργαζομένων».**
<https://www.youtube.com/watch?v=aFAfltZTwE>

Εργατική Πρωτομαγιά στην Ελλάδα

Δύο χρόνια μετά από τα γεγονότα στο Σικάγο, την Πρωτομαγιά του 1888 έγινε η πρώτη απεργία στον ελλαδικό χώρο (που τότε ήταν υπό οθωμανική διοίκηση) στην πόλη της Δράμας, από τους καπνεργάτες με κύριο αίτημα τις δέκα ώρες εργασίας. Εκείνη την εποχή οι εργάτες εργάζονταν από δώδεκα έως και δεκατρείς ώρες την ημέρα.

Από το 1892 ξεκινάν οι πρωτομαγιάτικες συγκεντρώσεις στο νεοελληνικό κράτος, με τους εργάτες να διαδηλώνουν ζητώντας οκτάωρο, αργία τις Κυριακές και κρατική ασφάλιση στα θύματα εργατικών ατυχημάτων.

Το Φεβρουάριο του 1936 οι καπνεργάτες της Θεσσαλονίκης ξεκινούν καταλήψεις εργοστασίων, διαμαρτυρίες και συγκεντρώσεις. Εναντίον τους χρησιμοποιήθηκε τόσο η αστυνομία όσο και ο στρατός. Οι εργατικές κινητοποιήσεις κορυφώθηκαν το Μάιο του 1936, με τη μεγάλη απεργία και διαδήλωση των καπνεργατών, που πνίγηκε στο αίμα από την δικτατορική κυβέρνηση Μεταξά, με συνολικά 12 νεκρούς και πάνω από 300 τραυματίες. Ανάμεσα στους νεκρούς ήταν και ο 25χρονος αυτοκινητιστής Τάσος Τούσης. Η φωτογραφία που απαθανάτισε την μητέρα του να τον θρηνεί μόνη στη μέση του δρόμου δημοσιεύθηκε στον Τύπο και αποτέλεσε την έμπνευση του Γιάννη Ρίτσου για την συγγραφή της συλλογής του *Ο Επιτάφιος*. Το 1937 καθιερώθηκε η Πρωτομαγιά ως "Ημέρα Εορτασμού της Εργασίας", και η τελευταία εβδομάδα του Απριλίου ως «Εβδομάς Εργατικής Αμίλλης».

9 Μαΐου 1936: Η μητέρα του Τάσου Τούση θρηνεί τον γιο της, τον πρώτο νεκρό της αιματηρής καταστολής της διαδήλωσης των καπνεργατών της Θεσσαλονίκης.

- **Τραγούδι «Μέρα Μαγιού μου μίσεψες»** Ερμηνεία: Γρηγόρης Μπιθικώτσης, μουσική: Μ. Θεοδωράκης, στίχοι: Γιάννης Ρίτσος
<https://www.youtube.com/watch?v=XmmcfbDe0DI>
- Ο μεγάλος ποιητής μας Γιάννης Ρίτσος απαγγέλει και τραγουδάει τον Επιτάφιο.
<https://www.youtube.com/watch?v=kHXVrTDQAOY>

Οι Διακόσιοι της Καισαριανής

Στην Καισαριανή την 1η Μαΐου 1944, η εργατική Πρωτομαγιά συνέπεσε με την εκτέλεση 200 Ελλήνων πατριωτών, κομμουνιστών και αριστερών αγωνιστών, ως αντίποινα για τον φόνο ενός Γερμανού στρατηγού και των τριών συνοδών του. Οι 200 της Καισαριανής μεταφέρθηκαν απ' το στρατόπεδο Χαϊδαρίου στο σκοπευτήριο της Καισαριανής και εκεί εκτελέστηκαν από τις γερμανικές δυνάμεις κατοχής. Η ίδια ημέρα είναι ημέρα ιστορικής τιμής και μνήμης.

- **Τραγούδι «Δεν θέλω να μου δέσετε τα μάτια»** Ερμηνεία: Στέλιος Καζαντζίδης, μουσική: Χρήστος Λεοντής, στίχοι: Κώστας Βίρβος, αφήγηση: Δημήτρης Μυράτ.
<https://www.youtube.com/watch?v=RKe5UW0B5sc>
- **Τραγούδι «Νυν και αεί»** Ερμηνεία: Βίκυ Μοσχολιού, μουσική Στ. Ξαρχάκος, στίχοι: Ν. Γκάτσος.
<https://www.youtube.com/watch?v=WLFNwFObOX0>
- **Τραγούδι «Διακόσιοι της Καισαριανής»** Ερμηνεία: Ρένα Κουμιώτη, μουσική: Γιώργος Μητσάκης, στίχοι: Γιώργος Καλαμαριώτης.
<https://www.youtube.com/watch?v=CsoFpGjv33w>
- **Τραγούδι «Παράξενη Πρωτομαγιά»** Ερμηνεία: Μ. Μητσιάς, Δ. Γαλάνη, μουσική: Μ. Χατζιδάκις, στίχοι: Ν. Γκάτσος.
<https://www.youtube.com/watch?v=MwKRAQ1Mqf4>
- **Τραγούδι «Working class hero»** του John Lennon (Το τραγούδι ύμνος στην εργατική τάξη, που έστειλε τον Τζον Λένον στο εδώλιο).
https://www.youtube.com/watch?v=w_7_1EOaU10

- **Τραγούδι «Πρώτη Μαΐου»** Ερμηνεία: Βασίλης Παπακωνσταντίνου, στίχοι και μουσική: Μάνος Λοΐζος.
<https://www.youtube.com/watch?v=LXmNN37v634>

«Ό,τι δεν συνέβη ποτέ, είναι ό,τι δεν ποθήσαμε αρκετά.»

Νίκος Καζαντζάκης